

१५ व्या वित्त आयोगाचा निधी जिल्हा परिषद,
पंचायत समिती आणि ग्रामपंचायतींना वितरीत
करण्यासाठी ICICI बँकेमार्फत PRIASoft-
PFMS Interface (PPI) Solution उपलब्ध
करून घेणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

ग्राम विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : पीईएस-४५२१/प्र.क्र.५०/आसक

बांधकाम भवन, २५, मझबान पथ.

फोर्ट, मुंबई-४००००९

दिनांक: २६ ऑगस्ट, २०२१

वाचा : १.ग्राम विकास विभाग शासन निर्णय क्र.पंविआ-२०२०/प्र.क्र.३१/वित्त-४, दि.९ मार्च, २०२०
२.ग्राम विकास विभाग शासन परिपत्रक क्र.पीईएस-२३२०/प्र.क्र.२२/आसक, दि.१६ जून, २०२०
३.ग्राम विकास विभाग शासन निर्णय क्र.पंविआ-२०२०/प्र.क्र.५९/वित्त-४, दि.२६ जून, २०२०
४.वित्त विभाग शासन निर्णय क्र.संकिर्ण२०२०/प्र.क्र.५१/२०/कोषा.प्रशा.५, दि.३ मार्च, २०२१
५.पंचायती राज मंत्रालय नवी दिल्ली यांचे अ.शा.पत्र क्र.Awardfunds/२०२०, दि.८ मे, २०२०

प्रस्तावना :-

केंद्र शासनाच्या Ease of Doing Business धोरणांतर्गत व राज्य शासनाच्या धोरणानुसार जिल्हा परिषद व ग्रामपंचायत स्तरावरील विविध प्रकल्प/योजनांमधील कंत्राटदार व इतर लाभार्थी यांना निधीचे वितरण ऑनलाइन पद्धतीने करून निधी वितरणाची प्रक्रीया डिजिटल व कॅशलेस पद्धतीने करण्याचे शासनाचे धोरण आहे. सदर धोरणाच्या अनुषंगाने केंद्र शासनाने स्थानिक स्वराज्य संस्थांना देण्यात येणाऱ्या १५ व्या वित्त आयोगाचा निधी Public Finance Management System (PFMS) प्रणालीवरून वितरीत करणे बंधनकारक केले आहे. तसेच सदर निधी थेट लाभार्थ्यांपर्यंत पोहचविण्यासाठी PRIASoft-PFMS या दोन प्रणालींचे Integration केले आहे. केंद्र शासनाच्या पंचायत राज मंत्रालयाने PFMS प्रणालीचा वापर करण्यासाठी robust technology असणाऱ्या बँकाच्या माध्यमातून निधीचे वितरण करण्याच्या सूचना दिल्या आहेत. त्याअनुषंगाने ICICI बँक PPI साठी Handholding Support देण्यास बँक तयार असल्याचे केंद्र शासनाच्या पंचायत राज मंत्रालयाने दि.८/५/२०२० च्या पत्रान्वये कळविले आहे. Public Finance Management System ही केंद्र शासनाची Web Based Online Transaction प्रणाली असून या प्रणालीद्वारे निधीचे व्यवस्थापन आणि लाभार्थ्यांना ई-पेमेंट करणे शक्य होते. यासर्व प्रक्रियेमध्ये PFMS प्रणालीशी संलग्न असणाऱ्या बँकेच्या कार्यक्षमतेवर शासनाचे eGovernance, Digital तसेच

Financial Inclusion (FI) चे उद्दिष्ट अवलंबन असते. या क्षेत्रात उत्कृष्ट काम करणाऱ्या पहिल्या ५ बँकांमध्ये ICICI बँकेचा समावेश असल्याबाबत केंद्र शासनाने दि.१८/१२/२०१९ च्या पत्रान्वये बँकेला प्रशस्तीपत्र दिले आहे. १४ व्या वित्त आयोगांतर्गत ICICI बँकेमार्फत आसाम, कर्नाटक, ओडिसा, छत्तीसगड, गुजरात या राज्यांमध्ये PPI साठी Handholding Support देण्यात येत आहे. ICICI बँक DSC mode साठी PFMS प्रणालीशी संलग्न असून या माध्यमातून होणारे सर्व आर्थिक व्यवहार हे Straight Through Processing (STP) mode वर करण्यात येतात. म्हणजेच या कार्यप्रणालीमध्ये PFMS किंवा बँकेमध्ये कोणत्याही व्यक्तीचा प्रत्यक्ष हस्तक्षेप होत नाही. या प्रणालीवरून आर्थिक प्रदाने झाल्यानंतर विविध प्रकारचे अहवाल प्रणालीद्वारे तयार केले जातात. त्याव्यतिरिक्त Accounting Books, Ledger and Journal Books, closing Books हे सुध्दा विभागाला उपलब्ध होतात. १५ व्या वित्त आयोगांतर्गत महाराष्ट्र राज्याला दरवर्षी निधी प्राप्त होतो. यापैकी जिल्हा परिषदेला १०%, पंचायत समितीला १०% व ग्रामपंचायतीला ८०% याप्रमाणात निधीचे वाटप होते. केंद्र शासनाने दिलेल्या सूचनांनुसार सदर निधीचे वाटप ग्रामपंचायतींना राज्य शासनाकडून थेट करणे आवश्यक आहे. तसेच सदर निधी PPI द्वारेच वितरीत करणे अनिवार्य केले आहे. सद्यस्थितीत महाराष्ट्र राज्यात PFMS प्रणालीद्वारे १५ व्या वित्त आयोगाचा निधी खर्च करण्यात अनेक अडचणी येत आहेत. त्यामध्ये प्रामुख्याने PFMS प्रणालीचे अज्ञान, कर्मचाऱ्यांमध्ये प्रशिक्षणचा अभाव तसेच ग्रामीण पातळीवरील बँका PFMS प्रणालीबाबत सक्षम नसणे ही महत्वाची कारणे आहेत. १५ व्या वित्त आयोगाचा निधी वेळेवर खर्च होत नसल्याने लोकप्रतिनिधींकडून नाराजी व्यक्त करण्यात येत आहे. यासर्व बाबी विचारात घेऊन राज्यात PRIASoft-PFMS Interface (PPI) चा प्रभावी वापर करून केंद्र शासनाच्या DBT धोरणाची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी ICICI बँकेने प्रस्तावित केलेल्या PRIASoft-PFMS Interface Solution चा वापर करणे आवश्यक दिसून येते. शासन निर्णय वित्त विभाग दि.३ मार्च, २०२१ अन्वये विभागांना त्यांचेकडील विविध योजनांची परिणामकारक व गतिमान अंमलबजावणी करण्याच्या दृष्टीने खाजगी बँकांच्या मदतीने संगणकीय तंत्रज्ञान आधारित प्रणाली/सेवा वापरावयाची असल्यास वित्त विभागाच्या सहमतीने खाजगी बँकामध्ये खाते उघडण्यास मान्यता देण्यात आलेली आहे.

शासन निर्णय :

१५ व्या वित्त आयोगांतर्गत महाराष्ट्र राज्याला प्राप्त होणाऱ्या निधीचे, जिल्हा परिषदेला १०%, पंचायत समितीला १०% व ग्रामपंचायतीला ८०% याप्रमाणात वाटप होते. केंद्र शासनाने दिलेल्या सूचनांनुसार १५ व्या वित्त आयोगाच्या निधीचे वाटप ग्रामपंचायतींना राज्य शासनाकडून थेट करणे आवश्यक आहे. तसेच सदर निधी PRIASoft-PFMS Interface (PPI) द्वारेच वितरीत करणे अनिवार्य केले आहे. व यासाठी **ग्रामविकास विभाग /जिल्हा परिषदा /पंचायत समित्या/**

ग्रामपंचायती यामध्ये ICICI बँकेचे T+१ बचत खाते (Saving Account) उघडून १५ व्या वित्त आयोगाचा निधी वितरीत करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. केंद्र शासनाच्या निर्देशानुसार केवळ बचत खातेच उघडणे अनिवार्य राहिल.

२. ICICI बँकेत १५ व्या वित्त आयोगाची पुढीलप्रमाणे संयुक्त बचत खाती उघडण्यात यावीत.

अ)	राज्यस्तर	उपसचिव (वित्त) आणि कक्ष अधिकारी/अवर सचिव (कार्यासन वित्त-४)
ब)	जिल्हा परिषद स्तर	मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी आणि उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत)
क)	पंचायत समिती स्तर	गट विकास अधिकारी आणि सहायक लेखा अधिकारी
ड)	ग्रामपंचायत स्तर	सरपंच आणि ग्रामसेवक/ग्रामविकास अधिकारी

३. जिल्हा परिषद, पंचायत समिती स्तरावर ICICI बँकेत १५ व्या वित्त आयोगाची संयुक्त बचत खाती उघडण्याची संपूर्ण जबाबदारी मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी (CAFO), जिल्हा परिषद यांची राहिल. तसेच ग्रामपंचायत स्तरावर ICICI बँकेत १५ व्या वित्त आयोगाची संयुक्त बचत खाती उघडण्याची संपूर्ण जबाबदारी उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत), जिल्हा परिषद यांची राहिल. त्यांनी ICICI बँकेच्या अधिकाऱ्यांसमवेत जिल्हा परिषद, पंचायत समिती आणि ग्रामपंचायत स्तरावर १५ व्या वित्त आयोगाचे बचत खाते T+१ तत्वावर उघडण्याची कार्यवाही १५ दिवसांत पूर्ण करून घ्यावी. ग्रामपंचायतींची खाती उघडण्यासाठी तालुका पातळीवर मेळावे आयोजित करण्यात यावेत.

४. १५ व्या वित्त आयोगाचा निधी PFMS प्रणालीवरूनच वितरीत करणे आवश्यक असून सदर प्रणालीमार्फत निधी खर्च न झाल्यास केंद्र शासनाकडून १५ व्या वित्त आयोगाचा पुढील हप्ता वितरीत करण्यात येणार नाही. ही बाब विचारात घेऊन जिल्हा परिषद, पंचायत समिती आणि ग्रामपंचायत स्तरावरील १५ व्या वित्त आयोगाची खाती ICICI बँकेत उघडण्यासाठी कालबद्ध कार्यक्रम तयार करून त्याचे संपूर्ण संनियंत्रण करण्याची जबाबदारी मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांची राहिल.

५. केंद्र शासनाने ई-पंचायत कार्यक्रमांतर्गत स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या कारभारात एकसूत्रता राहावी यासाठी ११ प्रकाराच्या आज्ञावली विकसीत केल्या आहेत. त्यापैकी प्रियासॉफ्ट हे अकाऊंटिंग सॉफ्टवेअर असून जिल्हा परिषद, पंचायत समिती आणि ग्रामपंचायतीमधील सर्व लेख्यांची नोंद या आज्ञावली मध्ये घेतली जाते. केंद्र शासनाने १५ व्या वित्त आयोगाचा निधी वितरीत

करण्यासाठी विविध बँकांच्या माध्यमातून PFMS ही प्रणाली विकसीत केली आहे. तसेच Ease of Doing Business ही संकल्पना प्रत्यक्षात आणण्यासाठी व निधी खर्च करण्यामध्ये पारदर्शकता आणण्यासाठी PRIASoft व PFMS या दोन्ही प्रणालींचे Integration केले आहे. त्यासाठी खालील प्रमाणे कार्यपद्धती देण्यात आली आहे.

- (१) उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, गटविकास अधिकारी, ग्रामसेवक आणि सरपंच यांचे Digital Signature Certificate (DSC) Register करणे
- (२) State Admin कडून Approval देणे
- (३) EGRAMSWARAJ-PFMS Integration प्रणालीवर चेकर / मेकर बनविणे
- (४) Vendor Registration करणे.
- (५) Resident/Employee Registration करणे.
- (६) Online Payment Voucher तयार करणे.

PFMS प्रणालीचा वापर करण्याकरिता बँकेमार्फत PFMS वर खालील कार्यपद्धतीचा वापर करण्यात येणार आहे.

- i) Agency Registration
- ii) Beneficiary Registration
- iii) Account Validation
- iv) Payments Modes
- v) Payment Status Reports and Reconciliation

६. ICICI बँकेमार्फत PPI प्रणालीचा वापर करण्यासाठी पुढीलप्रमाणे सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येतील.

१. Digital Signature Certificate (DSC) सुविधा.
२. सदर प्रणालीमधील विविध Stake Holders जसे की ग्रामविकास विभाग , जिल्हा परिषद, पंचायत समित्या आणि ग्रामपंचायत या विविध पातळ्यांवर प्रशिक्षण व कार्यशाळा आयोजित करण्यात येतील. प्रणालीचा सक्षमपणे वापर करण्यासाठी Support उपलब्ध करून देण्यात येईल.
३. सदर प्रणालीवरील होणाऱ्या सर्व व्यवहारांचे प्रत्यक्ष संनियंत्रण व्यवस्था आणि MIS Dashboard उपलब्ध करून देण्यात येईल.

४. या प्रणालीचा वापर करण्यासाठी बँकेने स्वतंत्र मोबाईल ॲप्लिकेशन तयार केले असून PFMS प्रणालीवरील व्यवहारांना मोबाईल वरून देखील मान्यता देता येणार आहे. तसेच लाभार्थ्यांचे आधार विषयक तपशील पडताळणी करता येणार आहे.
  ५. यासंदर्भात विविध स्तरावरील वापरकर्त्यांना वेळोवेळी येणाऱ्या अडचणी सोडविण्यासाठी कॉल सेंटर सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येणार आहे.
  ६. सदर प्रणालीचा वापर करण्यासाठी बँकेकडून आवश्यक ते तांत्रिक सहाय्य पुरविण्यात येईल.
७. यासाठी ग्रामविकास विभाग व ICICI बँक यांच्यात सामांजस्य करार (MoU) करण्यात येईल.
८. सदर प्रणालीचा वापर करण्यासाठी शासनावर किंवा जिल्हा परिषदेवर कोणताही वित्तीय भार येणार नाही.
९. हा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने व त्यांच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक अनौसं/१४२/२१/कोषा.प्रशा-५, दिनांक १३ ऑगस्ट, २०२१ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक २०२१०८१७१६३९३४८६२० असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(प्रविण देविचंद जैन)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
३. मा. उप मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
४. मा. सभापती विधान परिषद यांचे खाजगी सचिव
५. मा. अध्यक्ष विधानसभा यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन मुंबई
६. मा. विरोधी पक्ष नेते विधान परिषद/ विधानसभा यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन मुंबई
७. सर्व विधानमंडळ सदस्य, विधानभवन मुंबई

८. शासनाचे मुख्य सचिव
९. प्रधान सचिव, विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन मुंबई
१०. सर्व मंत्री आणि राज्यमंत्री यांचे स्वीय सहायक
११. मंत्रालयीन सर्व विभाग
१२. वित्त विभाग (कार्यासन कोषा.प्रशा.५./वित्त आयोग कक्ष) मंत्रालय मुंबई
१३. कार्यासन वित्त-४, ग्रामविकास विभाग, बांधकाम भवन, मर्झबान रोड, फोर्ट, मुंबई
१४. सर्व विभागीय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य
१५. सर्व उप सचिव, ग्राम विकास विभाग, बांधकाम भवन, मुंबई,
१६. सर्व जिल्हाधिकारी
१७. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१८. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-१, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपुर
१९. महालेखापाल (लेखा परीक्षा)-१, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपुर
२०. अधिदान व लेखाधिकारी मुंबई
२१. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी.
२२. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
२३. गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती (सर्व)
२४. ग्रामसेवक/ग्रामविकास अधिकारी, ग्रामपंचायत (सर्व)
२५. सर्व कार्यासने, ग्रामविकास विभाग, बांधकाम भवन, मुंबई.
२६. श्री. कुमार आशिष रंजन, झोनल हेड, वेस्ट मेगा झोन, ICICI बँक, मुंबई
२७. निवडनस्ती (आपले सरकार कक्ष)

प्रत माहितीसाठी,

१. मा.मंत्री (ग्रामविकास), यांचे खाजगी सचिव
२. मा.राज्यमंत्री (ग्रामविकास), यांचे खाजगी सचिव
३. मा.अप्पर मुख्य सचिव (ग्रामविकास विभाग) यांचे स्वीय सहायक